

Tampereen kantakaupungin viitasammakkoselvitys 2011

Iidesjärvi Tekolammikot

Tampereen kaupunki
Kaupunkiympäristön kehittäminen/
Ympäristönsuojeluyksikkö

Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys ry
Pekka Rintamäki 2011

Johdanto

Tampereen kaupungin ympäristönsuojeluyksikön tilaamana vuonna 2010 selvitettiin viitasammakon esiintymistä Tampereen kantakaupungin alueella (Rintamäki 2010). Selvitys käsitti kantakaupungin alueen järvet ja lammet, sekä erityisesti lidesjärven silloin meneillään olevan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) perustiedon pohjaksi. Selvityksen perusteella ympäristönsuojeluyksikkö tilasi Pirkanmaan lintutieteelliseltä yhdistykseltä vuonna 2011 toteutettavan lisäselvityksen. Sen tarkoituksena oli kartoittaa tarkemmin lidesjärven viitasammakoiden runsaus ja esiintyminen ja myös viitasammakkojen esiintyminen kantakaupungin tekolammikoissa, joista oli kartoitettu vesi- ja rantakasvillisuus (Lahtonen 1992).

Aineisto ja tulokset

lidesjärvi

lidesjärven rantahavainnointi tehtiin viitasammakon suotuisaan soidinaikaan 12.-13.5. klo 23:00-01:45 havainnointiin sopivassa säässä soutamalla järvi hitaasti ympäri. Apuna havainnoinnissa käytettiin viitasammakon atrappia (ts. CD-soittimella soitettiin viitasammakon soidinääntä) sellaisissa kohdissa järven rantaa, missä sammakot eivät olleet aktiivisesti äänessä. Viitasammakoiden runsautta arvioitiin kuulomääräisesti siten, että oliko n. metrin soutumatkalla äänessä vähintään yksi viitasammakkokoira vai ei. Kartalle merkittiin siten ranta-alueet, missä vesikasvillisuudesta kuului vähintään yhden yksilön soidinpulputtelua metrillä (= punainen väri) tai vähemmän kuin yksi (= vaaleanpunainen väri, puuttuu tai yksitellen). Koska havainnointi perustui pääasiassa viitasammakkokoiraiden spontaaniin ääntelyyn, vaaleanpunaiseksi merkityillä kohdilla oli viitasammakotyhjiöitä käytännössä vain sellaisilla kohdilla, mistä vesikasvillisuus jostain syystä puuttui (esim. venepaikka). Karttaan sinisellä merkityillä alueilla (järven länsipään uoma Viinikanojaan Kurjenpuiston ja Lokintaipaleen välillä ja etelärannan matonpesupaikan eteläpuolinen lahdelmakurouma lidesjärvestä) lukuisten viitasammakoiden soidinäänet puuroutuivat niin, ettei yksilöitä voinut enää erottaa. Kartalla kohdat, missä ei ole merkintöjä osoittavat viitasammakon täydellisen puuttumisen lukuun ottamatta Puhonlahtea, missä viitasammakkoa otaksuttiin esiintyvän.

lidesjärven itäpään, lintutornille avautuva saramäntäinen alue on fyysisesti vaikeasti saavutettava ja jopa mahdoton havainnoitava Hervannan valtavyhlän ja naurulokkikolonian melun takia. Iltayöllisellä käynnillä lintutornilla ja Mutaojan suulla 23.-24.5. (klo 23:00-00:15) viitasammakkoa ei havaittu. Alueella kuitenkin kuultiin viitasammakkoa 2010 ja 7.5.2011 ”jonkin verran ääntä” (Olavi Kalkko, kirjall.). Siten, vuosien 2010 ja 2011 havaintojen perusteella Itäpään viitasammakkokanta on niukka.

lidesjärven tulokset on tiivistetty karttaliitteessä.

Tekolammikot

Tampereen kantakaupungin tekolammikoiksi (ks. Lahtonen 1992) luonnehditut vesialueet inventoitiin 13.5. Viitasammakolle soveltuvia lammikoita arvioitiin Lahtosen 17 (lisäksi kaksi löytyi myöhemmin) lammikon lisäksi 3 muuta lammikkoa. Näistä lammikoista yhdeksän oli peitetty. Viitasammakkoa esiintyi kahdessa tutkituista lammikoista. Tekolammikoiden tulokset on esitetty Liitetaulukossa.

lidesjärven länsipään viitasammakon suosimaa osmankäämiluhtaa. Taustalla näkyvä lidesranta ei häiritse viitasammakoita. Kuva © Pekka Rintamäki.

Yhteenveto

Viitasammakko esiintyy runsaana järven etelä- ja länsipuolen rannoilla osmankäämi-sarajärviruokoluhdilla. Järven pohjoisrannalla sekä Nekalan kaatopaikan läheisellä lahdella viitasammakkoa ei esiinny vesikasvillisuuden puuttumisen vuoksi. Puhonlahden järviruovikossa viitasammakko ei viihdy ilmeisesti sen vuoksi, että muu, matalammassa kasvava vesikasvillisuus puuttuu. Palvaanniemen eteläpuolen ja lintutornin välisellä alueella valtaosan kasvillisuudesta muodostaa viita- ja vesisaramättäiden muodostama mosaiikkimainen luhta, joissa viitasammakko viihtyy huonosti. Kaavoitusta silmällä pitäen nykyinen viitasammakoiden esiintyminen ei ole uhattuna, mikäli rakentaminen ei hävitä rantavyöhykkeen kasvillisuusreunusta.

Viitasammakon löytyminen kahdelta lammikoksi luokitellulta paikalta (Niihama ja Nekala) ei ollut yllättävää, koska Nekalan "lampi" on suorassa yhteydessä lidesjärveen ja Niihamassakin vain kapealla kannaksella erossa viitasammakon esiintymäpaikasta Alasjärvestä. Lajin puuttumisen syynä pieniltä tekolammikoilta on usein syynä se, että niistä puuttuu lajin vaatima vesikasvillisuus niiden usein verrattain lyhytikäisin olemassaolon aikana. Viitasammakkoa luonnehditaan tavallista sammakkoa paikkauskollisemmaksi ja se voi selittää sen, miksi Pirkanmaalla lajin pysyvät esiintymät ovat keskittyneet isommille, pysyvimmille vesialueille. Tekolammikot voivat olla

merkittäviä, väliaikaisia esiintymispaikkoja viitasammakon levittäytymiselle. Jos ne eivät tällaisissa lisäännny tai soidinääntely on niukkaa, laji jää helposti havaitsematta.

Alasjärven ja Toritunjärven välisen ojan varren suolammikossa (N:o 5, Niihama) esiintyy viitasammakko. Esiintymä ei ole yllättävä, sillä viitasammakkoa esiintyy kannaksella lampea erottavalla Alasjärvellä. Kuva © Pekka Rintamäki.

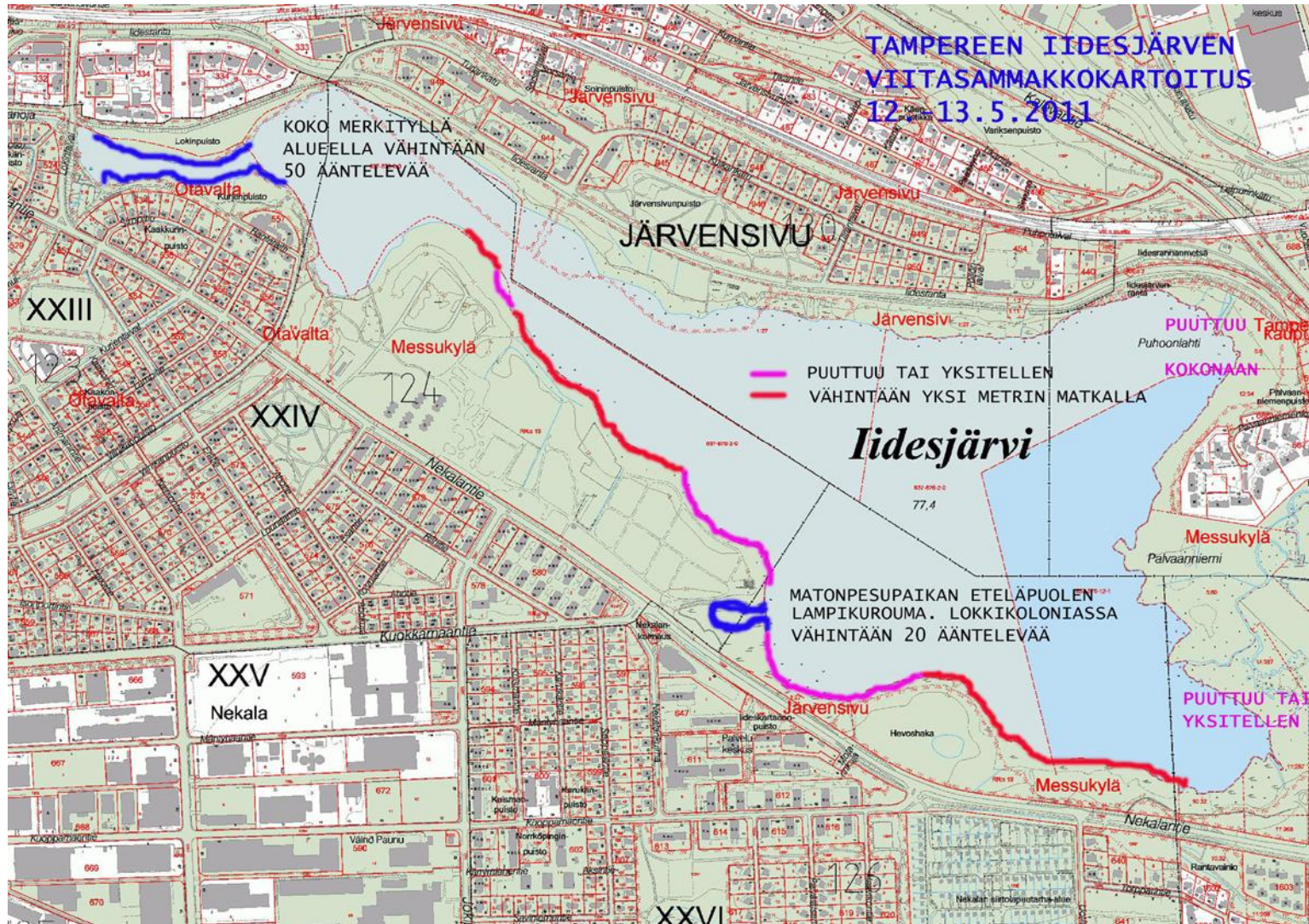
Viitteet

Lahtonen, T. 1992. Tekolammikoiden vesi- ja rantakasvillisuus Tampereella. Talvikki sivut 64-71.

Rintamäki, P. 2010. Tampereen kantakaupungin-Aitolahti-Sorilan viitasammakot 2010. Tampereen kaupunki.

Karttaliite

Viitasammakon esiintyminen Tampereen lidesjärvellä 2011.

Taulukkoliite

N:o	Paikka	KKJ Yhtenäiskoordinaatit	Kuvaus	+/-	Huomioita
1a	Pappila	N 6824766, E 3333681	4 mutalammikkoa	-	Ei sovellu viitasammakolle kasvillisuuden puuttumisen vuoksi
1b	Pappila	N 6824694, E 3333757	Iso lammikko	?	<i>Tarkastettava 2012</i>
2a	Ristinarkku	N 6824465, E 3332181	Puistolammikko	-	Vähän rantakasvillisuutta, mutta ei sovellu viitasammakolle
2b	Ristinarkku	N 6824389, E 3332244	Puistolammikko	-	Vähän rantakasvillisuutta, mutta ei sovellu viitasammakolle
3	Ristinarkku	N 6824200, E 3331800	Lammikko		Peitetty ja rakennettu
4	Linnainmaa	N 6823737, E 3334135	Iso suolammikko	?	Mahdollinen esiintymispaikka, aidatun yksityisalueen yöllinen tarkastus hankalaa
5	Niihama	N 6826077, E 3334031	Iso suolammikko	+	Niukka esiintyminen, ks. kuva
6	Hankkio	N 6823037, E 3334004	Lammikko	-	Ei havaittu atrapoinnista huolimatta. Silmämääräisesti soveltuva.
7	Turtola	N 6823172, E 3332240	Mutalammikko	-	Golf-kentän lammikko, ei vesikasvillisuutta
8	Turtola	-	Mutalammikko		Peitetty
9	Turtola	N 6823279, E 3331755	Mutalammikko	-	Golf-kentän lammikko, melko niukka rantakasvillisuus
10	Pappila	N 6824300, E 3333450	Lammikko		Peitetty
11	Linnainmaa	N 6823600, E 3334400	Kuivunut lammikko		Peitetty
12	Linnainmaa	N 6823400, E 3334100	Allikkoalue		Peitetty
13	Lentävänniemi	N 6828600, E 3325300	Lammikko		Rivitalorakennettu
14	Lentävänniemi	N 6828700, E 3325200	Iso lammikko		Rivitalorakennettu
15a	Ryydynpohja	N 6828711, E 3322373	Iso lammikko	?	<i>Käytävä 2012</i>
15b	Ryydynpohja	N 6828397, E 3322306	Lammikko	-	Uusi lammikko, ei havaittu atrapoinnista huolimatta. Silmämääräisesti soveltuva.
16	Aitolahti	N 6832142, E 3338694	Iso lammikko	-	Vesikasvillisuus liian niukka, lisäksi virtaava vesi.
17	Koivistonkylä	N 6822700, E 3328900	Lammikko		Päälle rakennettu urheilukenttä
18	Nekala	N 6823593, E 3329986	Kurouma lidesjärvestä	+	Runsas esiintyminen ja alue huomioitu myös lidesjärven yhteydessä
19	Sarankulma	N 6820500, E 3326200	Lammikoita	-	Peitetty ja rakennettu
20	Epilä	N 6826471, E 3323383	Puistolammikko	-	Uusi lammikko, ei sovellu viitasammakolle kasvillisuuden puutteen vuoksi
21	Alasjärvi	N 6826148, E 3333059	Golf-lammikko	-	Uusi lammikko, Alasjärven Golfrata, missä lisäksi 6 muuta lammikkoa. Ei sovellu.